

VARIA RECENSIE- Wesley Gruijthuijsen

PLANDAG 2019: MEER MET MEER

Op 23 mei 2019 was AGORA traditiegetrouw aanwezig bij de PlanDag, dit jaar georganiseerd in Turnhout.

De PlanDag biedt een forum voor interactie en debat tussen planologen en stedenbouwkundigen, zowel uit de praktijk als uit het onderzoek. Bovendien staat de uitwisseling tussen Nederland en Vlaanderen centraal vanwege de vele gedeelde uitdagingen aan beide kanten van de grens. Dat geldt zeker voor het thema van dit jaar "Meer met meer". Oftewel, hoe gaan we om met de grote uitdagingen waarmee we als maatschappij worden geconfronteerd? Hierbij kan gedacht worden aan de energietransitie, duurzaamheid en mobiliteit, inclusiviteit en verdere digitalisering. Tegelijkertijd is er een steeds grotere druk op de ruimte en zijn er steeds meer actoren betrokken bij ruimtelijke opgaven. Zoals de voorzitter van de Stadsregio Turnhout, Bob Coppens, in zijn welkomstwoord al aangaf, de kernwoorden van de PlanDag waren "samenwerken", "leren van elkaar", "draagvlak" en "co-creatie".

In het ochtendprogramma werd er dan ook gereflecteerd over enkele belangrijke onderwerpen, zoals de vraag in hoeverre er een visie nodig is om aan verschillende transitie vormen te kunnen geven? En hoe zorg je ervoor dat mensen bij het planproces betrokken raken en samen met een transitie aan de slag gaan? Hoe ga je om met stakeholders en betrek je zoveel mogelijk groepen bij het proces? Wat doe je wanneer er grote belangentegenstellingen zijn en het debat steeds harder wordt?

Hoewel men zich in de stadsregio Turnhout bijvoorbeeld steeds meer bewust is van onderlinge afhankelijkheden en samenwerkingen, ook met bedrijven, ontstaat dit niet vanzelf. Samenwerken biedt bovendien geen garantie op succes, zeker in een samenleving met een sterke dynamiek. Het ontwikkelen van een langetermijnvisie en integraal denken zijn aspecten die van cruciaal belang worden geacht. Bovendien is ook het wettelijk instrumentarium lang niet altijd geschikt om samenwerkingsverbanden te faciliteren. Desalniettemin zijn samenwerking én bestuurskracht volgens Bob Coppens cruciaal in ruimtelijke vraagstukken:

"Ruimtelijke vraagstukken staan steeds meer op het kruispunt van alle mogelijke maatschappelijke belangen en tendensen. Het zal alleen met gezamenlijke krachten lukken de transitie te laten plaatsvinden."

Dit wordt ook benadrukt door Floris Alkemade, de Nederlandse Rijksbouwmeester en voorzitter van het College van Rijksadviseurs, in de keynote waarin hij het Panorama Nederland voorstelt. Volgens Alkemade is de ruimtelijke ordening geen op zichzelf staand doel, maar juist een middel om de maatschappij vorm te

geven, waarbij solidariteit gezien kan worden als de grootste en moeilijkste ontwerpogave. Het gaat erom maatschappelijke vragen te vertalen naar ontwerp- of ruimtelijke vraagstukken:

"Een architect kan alles mooi maken, maar als je niet de juiste vragen stelt worden de antwoorden zinloos."

Interdisciplinaire samenwerking is daarbij cruciaal. Een voorbeeld dat genoemd wordt is "Who cares?" waarbij planners en architecten samenwerken met iemand uit de zorg. Verandering gaat vaak niet vanzelf, en de uitdaging is om de inertie te doorbreken. Panorama Nederland tracht dat te doen door weg te stappen van doemscenario's en mensen te laten verlangen naar verandering door de kracht van verbeelding. De wensbeelden worden versterkt door te laten zien hoe ingrijpen ook winst kan opleveren op tal van vlakken. Ook Bob D'Haeseleer (Schepen in Eeklo en panellid in het debat) noemt het tonen van voordelen en het eerlijk verdelen van winsten als één van de redenen waarom er in Eeklo een groot draagvlak is voor de energietransitie (windturbines). Er wordt

zelfs gesproken over "windenergie als streekproduct". De keynote wordt dan ook beëindigd met de stelling dat we de vraagstukken van verandering moeten omarmen en daar een positieve draai aan

kunnen en moeten geven. Dit beschrijft Floris Alkemade naar analogie met Japans keramiek:

"[...] niet lijmen zodat de breuk onzichtbaar wordt, maar lijmen met goud. Dat is hoe we moeten omgaan met onze steden. De breuk zien als onderdeel van onze eigen identiteit en die met goud repareren"

Zoals iemand uit het publiek terecht opmerkte: het creëren van verlangen kost tijd. Tijd die er niet altijd is. Maar dit betekent ook dat toekomstige en jonge planologen met dit soort kwesties zullen moeten omgaan. Daar is in ieder geval hoop, zoals elk jaar wordt naast de PlanDag prijs ook de prijs uitgereikt voor de "Jonge Planoloog". Deze ging naar Ilse van Rijsingen (Provincie Noord-Brabant) voor een artikel over het betrekken van bewoners bij het ruimtelijk beleid op een creatieve en positieve manier. Het mag duidelijk zijn dat dit onderwerp veelvuldig terugkwam gedurende de PlanDag.

Wesley Gruijthuijsen (wesley.gruijthuijsen@kuleuven.be) werkt aan zijn doctoraat aan de afdeling Geografie en Toerisme van de KU Leuven, en is redacteur bij AGORA.